

Merkel verzwijgt dat haar afgang te wijten is aan het verraden van de standpunten van haar eigen partij

Door [Hans Wansink](#) - 10 december 2024

Geplaatst in [Angela Merkel](#) - [Duitsland](#)

‘Helmut Kohl, de kanselier van de Duitse eenheid en van de Europese eenwording, erevoorzitter van de CDU, stond op het punt zijn complete politieke leven swerk te ruïneren.’ Een van de beste passages in de memoires van Angela Merkel gaat over haar vadermoord.

Op 16 december 1999 zag Merkel op haar kantoor op de CDU-partijcentrale Kohl op tv-zender ZDF toegeven dat hij donaties had ontvangen tussen de 1,5 en 2 miljoen mark die niet aan de belasting waren opgegeven omdat, verklaarde Kohl, ‘de donateurs daar uitdrukkelijk om hadden gevraagd’.

Merkel schrijft: ‘Met andere woorden: Kohl had zich met het aannemen van donaties onder die voorwaarde boven de wet geplaatst. Van hem konden we niets meer verwachten, dat was na dat optreden wel duidelijk.’

Meedogenloos

Merkel was nog maar een jaar tevoren gekozen tot secretaris-generaal van de CDU, op voorspraak van partijvoorzitter Wolfgang Schäuble. Zijn idee was dat de CDU wel een vrouw uit de voormalige DDR kon gebruiken om stemmen te trekken van jongeren en kiezers uit het Oosten. De CDU was in 1998 verpletterend verslagen door de SPD van Gerhard Schröder. En nu zat de partij midden in een zwartgeldaffaire. Het was begonnen met een arrestatiebevel tegen de voormalige penningmeester van de partij, Walther Leisler Kiep. Die had in het geheim 1 miljoen mark aangenomen van wapenhandelaar Karlheinz Schreiber.

Merkel verzwijgt dat haar afgang te wijten is aan het verraden van de standpunten van haar eigen partij

'Als ik mijn functie serieus nam, was het mijn plicht om de politieke balans op te maken, meedogenloos, publiekelijk en gericht op de toekomst.' In de wetenschap dat Schäuble haar dit zou verbieden, besloot Merkel hem te passeren. Ze schreef een ingezonden stuk in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, bedoeld voor de opiniepagina. De krant zette het natuurlijk op de voorpagina: MERKEL: HET TIJDPERK-KOHL IS ONHERROEPELIJK VOORBIJ.

Aanhangers van Kohl probeerden Merkel in de schoenen te schuiven dat zij het Openbaar Ministerie een voorzet had gegeven om een onderzoek naar Kohl te starten. 'Als Kohl door mijn artikel in het vizier van het Openbaar Ministerie was gekomen, had de partij me dat nooit vergeven.' Merkel ontsprong de dans; het OM opende een onderzoek tegen Kohl zonder het artikel erbij te halen.

Intussen bereikte de zwartgeldaffaire een moreel dieptepunt op 14 januari 2000. De Hessische CDU had miljoenen doorgesluisd naar buitenlandse rekeningen, die bij wijze van dekmantel werden omschreven als 'Joodse nalatenschappen'.

Gekozen met 897 van de 935 stemmen

Het betekende dat behalve Kohl, ook Schäuble moest aftreden. Merkel rook haar kans: 'De kaarten werden opnieuw geschud.' Partijfunctionarissen waren verdeeld, maar in de achterban van de CDU was er veel waardering voor de vadermoord op Kohl via de *FAZ*. 'In termen van machtspolitiek was ik ervan overtuigd dat ik geen tweede keer de kans zou krijgen om leider te worden van de volkspartij. Ik besepte ook dat een CDU-voorzitter ook altijd bereid moest zijn om kanselier van de Bondsrepubliek Duitsland te worden.'

Een kleine groep partijprominenten had in de achterkamertjes besloten dat de Saksische minister-president Kurt Biedenkopf de partij moest gaan leiden. Toen dit in de publiciteit kwam, werd Merkel door de achterban nog meer aangemoedigd zich kandidaat te stellen. In april 2000 werd Merkel met 897 van de 935 stemmen gekozen tot voorzitter van een partij 'die bijna was weggezonden in het moeras van de zwartgeldaffaire'.

Het einde van Schröder

De CDU verloor in 2002 nipt de Bondsdagverkiezingen van de SPD. Merkel maakte van de situatie gebruik door af te rekenen met haar rivaal Friedrich Merz. Naast voorzitter van de partij werd zij, in zijn plaats, voorzitter van de parlamentsfractie van CDU/CSU.

De herkozen bondskanselier Gerhard Schröder zag zich al snel gedwongen een scherpe koerswending naar rechts te maken om de uit de hand gelopen overheidsfinanciën in het gareel te krijgen. Zijn Agenda 2010 versoepelde de ontslagbescherming, schrapte vergoedingen uit het ziekenfonds en versoerberde de werkloosheidsuitkeringen en de pensioenen.

De draai van Schröder kwam erop neer dat de SPD CDU-beleid ging voeren, analyseerde Merkel: 'In

Merkel verzwijgt dat haar afgang te wijten is aan het verraden van de standpunten van haar eigen partij

mijn optiek betekende het zijn einde als kanselier.' Dat was inderdaad het geval. Na vervroegde verkiezingen werd Angela Merkel op 22 november 2005 bondskanselier.

Dat Merkel op dezelfde manier als Schröder haar partij de vernieling in zou draaien, blijft voor de lezers van *Vrijheid* verborgen. Naarmate haar boek vordert, wordt steeds duidelijker waar het haar om te doen is. Reputatiemanagement is overduidelijk de voornaamste drijfveer van Merkel. Ze schrijft doodleuk dat ze als bondskanselier nooit een verkiezing heeft verloren. Maar hoe kan het dan dat de Union van CDU en de Beierse CSU in 2021 minder dan een kwart van de stemmen haalde en de partij naar de oppositie werd verbannen?

Ze was 'Person of the Year 2015' van *Time Magazine*. Een jaar later typeerde *The New York Times* haar als 'de laatste verdedigster van het Vrije Westen'. Het applaus voor Angela Merkel op het partijcongres van de CDU op 6 december 2016 in Essen hield elf minuten aan.

Onderkant formulier

Eén miljoen vluchtelingen drukken op de verzorgingsstaat

Maar waarop was al die lof eigenlijk gebaseerd? Toen Merkel in 2005 kanselier werd, groeide de Duitse economie met meer dan 3 procent, na de kredietcrisis met 1,5 procent. De economie van Duitsland is inmiddels in het slop geraakt. Duitsland loopt achter met digitalisering en kampt met een tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten.

De één miljoen vluchtelingen die Merkel in de herfst van 2015 binnenliet, drukken elk jaar voor 23 miljard op de Duitse verzorgingsstaat. De meesten zijn kansloos op de arbeidsmarkt. De euforische stemming over het '*Wir schaffen das*' sloeg in Duitsland dan ook vrij snel om in een sfeer van Merkelmoetheid.

Merkel vermeldt afgang niet

De afrekening met het tijdperk-Merkel begon in 2017, na de verkiezingsnederlaag van de grote coalitie van de christendemocraten en sociaaldemocraten. De Union van CDU en CSU incasseerde in 2013 met 41,5 procent van de stemmen nog een Merkel-bonus. Die bleek in 2017 in een Merkel-malus omgeslagen: CDU/CSU daalde naar 33 procent. Alternative für Deutschland kwam vanuit het niets in de Bondsdag met 12,6 procent van de stemmen.

Merkel had inmiddels laten weten dat zij in 2021 zou stoppen. Ze schoof haar minister van Defensie Annegret Kramp-Karrenbauer als opvolgster naar voren. Die trok zich voortijdig terug na povere resultaten bij de Europese verkiezingen in mei 2019. De CDU/CSU scoorde daar 28,9 procent. Onder leiding van Armin Laschet boekte de Union in 2021 haar slechtste resultaat ooit: 24,1 procent van de stemmen. Olav Scholz van de SPD werd de nieuwe bondskanselier in een coalitie met de Groenen en de liberale FDP. Merkel kan het niet opbrengen om in haar dikke boek deze afgang te vermelden.

Merkel verzwijgt dat haar afgang te wijten is aan het verraden van de standpunten van haar eigen partij

Opgelucht

Jarenlang kon je in de Duitse media geen kwaad woord lezen over Angela Merkel. Totdat socioloog Wolfgang Streeck op 16 november 2017 in een lang stuk in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* verklaarde opgelucht te zijn met het einde van het tijdperk-Merkel. 'Eindelijk ontwaken de Duitse politiek en de media uit hun postdemocratische narcose', schreef Streeck. 'Merkels basale machtspolitieke techniek bestond niet uit het mobiliseren van de kiezers voor haar eigen doelstellingen, maar uit de kiezers van andere partijen de lust te ontnemen om te gaan stemmen - door zo onopvallend mogelijk het programma van de concurrentie over te nemen.'

Freiheit statt Sozialismus was in de vorige eeuw de verkiezingsleus van Merkels CDU. Rechts van CDU/CSU mocht geen ruimte ontstaan voor een nieuwe partij. Door een streng asielbeleid werd in de jaren negentig de rechts-radicalen Republikaner de pas afgesneden. Maar sinds Merkel kanselier werd in 2005 lijkt volgens Wolfgang Streeck het motto vervangen door *Mitte statt Rechts*, waarbij de AfD fungeert als 'vogelverschrikker om het grote midden te disciplineren'. De uitsluiting van de AfD dient om explosieve debatten over de vluchtelingen, de euro en de EU te smoren, stelde Streeck.

Merkel liet inderdaad consequent de oorspronkelijke standpunten van haar eigen CDU vallen ten gunste van die van haar politieke tegenstanders. Zo was zij in 2009 voorstander van het langer openhouden van kerncentrales, maar kwam ze tot haar 'Energiewende' in 2011 na de tsunami bij Fukushima. In kringen van de Groenen werd Merkel begroet als de 'eerste groene kanselier'. Het loslaten van kernenergie, dat Merkel in haar boek blijft verdedigen, betekent dat Duitsland om de klimaatdoelstellingen te halen in 2050 de helft van zijn energie zal moeten importeren.

Een lege huls

Maar je zag het vooral in 2015, bij het binnenhalen van een miljoen vluchtelingen - zonder overleg met EU-partners. Die actie viel heel goed bij de SPD en de Groenen.

Voor veel Britten was het een reden zich af te keren van de Europese Unie. In haar boek noemt Merkel de Brexit 'een klap in het gezicht, een blamage voor ons - Groot-Brittannië liet ons gewoon zitten.' Vier pagina's lang probeert ze vervolgens de lezer ervan te overtuigen dat ze er alles aan gedaan had de Britten binnenboord te houden. Maar 'gezien de binnenlandse ontwikkelingen in Engeland' was er geen mogelijkheid 'van buitenaf het vertrek van Groot-Brittannië te verhinderen.'

De CDU was door de methode-Merkel een lege huls geworden, een machtspartij waarvan de kiezers niet meer wisten waarvoor die stond. Haar was precies hetzelfde overkomen als Gerhard Schröder in 2005, maar ze wil het nog altijd niet onder ogen zien.

Angela Merkel: **Vrijheid. Herinneringen 1954-2021**, Arbeiderspers, 704 pagina's, € 45.

[Hans Wansink](#) is historicus en journalist en publiceert over boeken in Wynia's Week. Hij was

WYNIA'S WEEK

Merkel verzwijgt dat haar afgang te wijten is aan het verraden van de standpunten van haar eigen partij

redacteur van NRC Handelsblad, Intermediar en de Volkskrant.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in het nieuwe jaar 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!